

Datum: 2026-04-01

Version: 1.1

Vård- och omsorgsnämndens handlingsplan för brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrottslighet

Infoga en bild genom att välja **Bild på startsida**
på fliken **Österåkers kommun**

Innehåll

1. Inledning och syfte	3
2. Bakgrund	3
3. Kunskapshöjning	3
4. Lägesbild och samverkan	4
5. Upptäcka och förebygga	4
5.1 Kartläggning av risker och sårbarheter	4
5.2 Utveckling av kontrollfunktioner	5
5.2.1 Upphandling av tjänster	5
5.2.2 Uppföljning och insyn	6
5.2.3 Rekrytering	6
5.2.4 Utbetalningar	7
6. Styrning och uppföljning	7
7. Ansvarsfördelning	8
7.1 Arbetsformer och ansvar	8
8. Kommunikation och transparens	8
9. Uppföljning och rapportering	8

1. Inledning och syfte

Socialförvaltningen har fått i uppdrag av Vård- och omsorgsnämnden i Österåkers kommun att ta fram en handlingsplan för hur det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrottlighet ska bedrivas.

I handlingsplanen ska det framkomma hur riskbedömningar och eventuella åtgärder ska genomföras samt hur uppföljning ska återrapporteras till nämnden. Vård- och omsorgsnämndens handlingsplan ska utgå ifrån den kommungemensamma handlingsplanen mot välfärdsbrottlighet. Österåkers kommun använder Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) definition: Välfärdsbrottlighet är när en aktör – ett företag, en förening eller en privatperson – otillbörligen utnyttjar kommunernas och regionernas välfärdssystem för egen vinning.

2. Bakgrund

Den 1 juli 2023 trädde lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ikraft. Lagen syftar till att säkerställa att kommunerna bedriver ett systematiskt, kunskapsbaserat och effektivt brottsförebyggande arbete. Kommunens ansvar, enligt lagen, är att ta fram en lägesbild över brottsligheten i det geografiska området med tillhörande åtgärdsplan. Kommunen ansvarar även för att samordna det brottsförebyggande arbetet lokalt.

Kommunrevisorerna genomförde en granskning av kommunens brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrott 2024. Framtagande av en handlingsplan för det brottsförebyggande arbetet och arbetet mot välfärdsbrottlighet, vilar på revisorernas rekommendation att årligen ta fram nämndspecifika riskanalyser kopplat till den kommunövergripande handlingsplanen. Nedan följer Vård- och omsorgsnämndens handlingsplan för brottsförebyggande arbete och arbete mot välfärdsbrottlighet.

3. Kunskapshöjning

För att förebygga och upptäcka välfärdsbrottlighet ska alla medarbetare ha nödvändig kunskap och kännedom om gällande regelverk, rutiner och stöd.

- Alla medarbetare inom socialförvaltningen ska ha genomfört en obligatorisk utbildning om välfärdsbrottlighet.
- Alla medarbetare ska ha kunskap om mutor, jäv, otillåten påverkan och oegentligheter samt följa Policy för Österåkers kommun avseende mutor och jäv (Dnr: KS 2013/263-020).

- Alla medarbetare ska känna till var rutiner och stödmaterial för att upptäcka välfärdsbrottslighet finns.

4. Lägesbild och samverkan

Den kommunövergripande handlingsplanen för välfärdsbrottslighet utgår från Österåkers fördjupade lägesbild (2024) som visar att kommunen har en generellt låg nivå av anmälda brott. Varje förvaltning ska utifrån den kommunövergripande handlingsplanen vidta åtgärder för att förebygga välfärdsbrott. För att säkerställa en effektiv samverkan i frågor som rör välfärdsbrottslighet ska socialförvaltningen:

- utveckla och tillämpa tydliga rutiner för uppgiftslämnande och polisanmälan, där det framgår att polisanmälan ska göras vid misstanke om eller upptäckt av välfärdsbrott,
- ha fastställda rutiner för när och hur Säkerhetsavdelningen ska informeras vid misstanke om eller upptäckt av välfärdsbrott,
- säkerställa att bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen följs i samtliga delar av arbetet,
- bidra med relevant information i arbetet med kartläggningar och framtagande av gemensamma lägesbilder inom ramen för kommunens brottsförebyggande ansvar, samt
- vara representerad i kommunens arbetsgrupp för Effektiv Samordning för Trygghet (EST).

5. Upptäcka och förebygga

5.1 Kartläggning av risker och sårbarheter

Socialförvaltningen ska genomföra årliga riskbedömningar för att identifiera verksamhetsområden där välfärdsbrottslighet kan förekomma. Riskbedömning ska integreras i nämndens internkontrollplan. Mycket av det arbete som förebygger och motverkar välfärdsbrottslighet sker redan idag. Det sker inom ramen för intern kontroll, avtalsuppföljning, kvalitetskontroll och annat brottsförebyggande arbete.

För att kunna identifiera risker för välfärdsbrottslighet ska nämndens verksamheter årligen genomföra riskbedömning på ett strukturerat och systematiskt sätt, som en del av ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete.

Följande riskområden har identifierats inom socialförvaltningen:

- Upphandling av tjänster
- Rekrytering av uppdragstagare eller personal
- Utbetalning av ersättningar, bidrag och fakturor
- Otillåten påverkan

För att bedöma risker och konsekvenser av risker inom ovan områden används nedan standardiserad riskbedömningsmall. Utifrån utfallet av risk- och konsekvensanalysen kartläggs var de största riskerna inom förvaltningens arbetsområden finns och prioriteringar av granskningar och åtgärder kan göras.

Vad blir konsekvensen om risken inträffar?

The diagram shows a risk assessment matrix with a vertical arrow on the left pointing upwards and a horizontal arrow at the bottom pointing to the right. The vertical arrow indicates increasing severity of consequences, and the horizontal arrow indicates increasing probability of occurrence.

Allvarlig	R2	R3	R4	R4
Stor	R2	R2	R3	R4
Medel	R1	R2	R2	R3
Liten	R1	R1	R2	R2
	Nästan omöjligt	Möjligt	Troligt	Nästan säkert

Hur sannolikt är det att risken inträffar?

Riskbedömnings instrumentet används tillsammans med *Riskbedömningsmall för välfärdsbrottslighet* för riskområden där ovan riskområden med underrubriker är samordnade i ett stöddokument för enheterna.

5.2 Utveckling av kontrollfunktioner

Utifrån identifierade riskområden ska kontrollfunktioner utvecklas för att möjliggöra upptäckt av välfärdsbrottslighet.

5.2.1 Upphandling av tjänster

I samband med att socialförvaltningen eller nämnden avser att ingå avtal med en leverantör ska rutiner för upphandlingsförfarande följas.

Bakgrundskontrollen som ingår i upphandlingsförfarandet ska bland annat gälla företagets ekonomi och styrelsemedlemmars förekomst i brottsregister.

5.2.2 Uppföljning och insyn

Socialförvaltningen tar årligen fram en plan för uppföljning och insyn som en del i verksamhetsplanen för respektive nämnd. Planen för uppföljning och insyn ligger till grund för avtalsuppföljningar. Nämnden väljer varje år fokusområden för uppföljningen.

5.2.3 Rekrytering

Vid rekrytering av uppdragstagare till socialförvaltningens verksamheter följs Riktlinjer för utredning och rekrytering av uppdragstagare, vilka bland annat beskriver bakgrundskontroller och förfarande. Vid rekrytering av personal till socialförvaltningen följs kommunövergripande rutiner för rekrytering och avdelningarnas specifika introduktionsplaner.

Följande riskfaktorer för välfärdsbrottslighet uppmärksammas:

- Tidigare brottslighet
- Personliga relationer
- Otillåten påverkan
- Otillräcklig bakgrundskontroll
- Otillräcklig introduktion i rutiner och ansvar
- Bisyssla

5.2.4 Utbetalningar

För att minimera risken för välfärdsbrottslighet i samband med utbetalningar har socialförvaltningen vedertagna rutiner, riktlinjer och arbetsprocesser inom följande områden:

- Hantering av leverantörsfakturor
- Utbetalning av ekonomiskt bistånd
- Föreningsbidrag
- Utbetalning av arvoden för uppdragstagare

6. Styrning och uppföljning

Nämnden ska säkerställa att det finns rutiner för att hantera upptäckt av välfärdsbrott. Det ska vara tydligt vad som ska rapporteras, vem som ansvarar för åtgärder och hur återrapportering till nämnden sker.

Om nämndens verksamheter identifierar risk för välfärdsbrott inom de fyra identifierade områdena men saknar rutin för att minimera den identifierade risken behöver rutin tas fram för att minimera risken för välfärdsbrott.

Förvaltningen ansvarar även för att följa upp och rapportera sitt arbete kring välfärdsbrottslighet till strategigrupp.

7. Ansvarsfördelning

7.1 Arbetsformer och ansvar

Upptäcka välfärdsbrott	Alla anställda på socialförvaltning
Rapportera	Medarbetare
Bedöma behov av direkta åtgärder efter riskbedömning	Avdelningschef/enhetschef
Beställa utredning	Avdelningschef
Utredning	Säkerhetsavdelning eller sakkunniga på uppdrag
Samverkan med säkerhetsavdelning	Avdelningschef/enhetschef
Anmälan till myndigheter beroende på brottet Polis, FK, IVO, IMY	Avdelningschef
Information till nämnden	Avdelningschef
Information till KLG	Socialdirektör

8. Kommunikation och transparens

Socialförvaltningen ska utveckla en kommunikationsplan för att informera medborgare om risker för bedrägerier och konsekvenser av välfärdsbrottslighet.

9. Uppföljning och rapportering

Planera för regelbunden uppdatering av lägesbild och åtgärdsplan minst vartannat år enligt Lag (2023:196). Socialförvaltningens handlingsplan för välfärdsbrottslighet ska följas upp varje år och uppdateras vid behov.